

• INFORMÁCIE •

Za Jozefom Kissom

Dňa 3. septembra 2013 zomrel Jozef Kiss, dlhoročný vedecký pracovník Ústavu politických vied SAV

Jozef Kiss patrí k významným znalcom menšinovej problematiky a slovensko-maďarských vzťahov. Vždy sa snažil o vzájomné porozumenie a neúnavne hľadal odpoveď na to, prečo sú vzťahy dvoch národov, ktoré majú toľko spoločného, také komplikované a kde sú korene zbytočného napätia, keď v medziľudských vzťahoch prevláda pokojné spolunažívanie. Je známe, že vzájomné vzťahy zhoršujú občas politici svojimi nie vždy najvhodnejšími vyjadreniami.

Doba, v ktorej žil Jozef Kiss, je charakteristická mnohými radikálnymi zmenami. Bol intelektuál. Neustále ho sprevádzali pochybnosti a nespokojnosť s tým, ako sa pristupuje ku skúmaniu a vysvetľovaniu konkrétneho problému. Dlho uvažoval nad každým slovným spojením, overoval si v diskusiách s jemu blízkymi osobami, či zvolený prístup je skutočne vyvážený, či v jeho formuláciách nie je čo i len náznak niečoho, čo by sa dalo interpretovať ináč, ako myslel. Obľúbeným slovom J. Kissa bola empatia, a tá bola aj základom jeho života a práce. Vždy si našiel čas pre iných, keď mohol, pomohol, poradil a vypočul si každého. Charakterizovala ho zanietenosť pre diskusiu, počas ktorej spolubesedníkov často oboznamoval s najnovšími výsledkami výskumu. Sledoval pozorne najmä stredo európske dianie, vyjadroval sa k nemu a uvažoval nad všetkými reakciami. Jeho vedomosti nielen z najnovšej histórie, ale napríklad aj z oblasti kultúry boli mimoriadne.

Záujem o problematiku etník bol pre Jozefa Kissa prirodzený, veď pochádzal z Veľkých Kapašian, miesta, kde sa stretávajú a ovplyvňujú ľudia viacerých národností a kultúr. Po absolvovaní Filozofickej fakulty UK v Bratislave pracoval v rokoch 1968 – 1970 v Csemadoku. V Ústave marxizmu-leninizmu ÚV KSS pôsobil v rokoch 1970 – 1986, najprv ako archivár a neskôr bol jeho vedeckým pracovníkom. V rokoch 1986 – 1995 pracoval v denníku *Új Szó*, kde zastával funkciu šéfredaktora a po Novembri 1989 zostal redaktorom týchto novín.

Vedeckým pracovníkom Ústavu politických vied SAV (do 1. marca 2002 Politologického kabinetu SAV) bol v rokoch 1996 – 2011. Na tomto pracovisku našiel vhodné prostredie, ktoré mu umožňovalo spracovávať témy, ku ktorým inklinoval. Bol vynikajúcim spoločníkom, mal vždy veľa nápadov, ako a čo spracovávať. Vďaka J. Kissovi sa výsledky práce a plánované výskumné aktivity pravidelne konfrontovali minimálne s podobnými pracoviskami v strednej Európe.

Okrem desiatok štúdií, článkov a verejných vystúpení bol aj autorom niekoľkých knižných publikácií, v ktorých zhrnul výsledky svojej práce. Neustále zdôrazňoval význam publicistiky. Tento žáner považoval za najpriateľnejšiu formu propagovania najnovších poznatkov, aby si širšia verejnosť uvedomila komplikovanosť súčasných dejov. Bol presvedčený, že to je cesta, ktorou môže akékoľvek spoločenstvo dospieť k lepšiemu pochopeniu historických udalostí a ich súvislostí, vrátane slovensko-maďarských vzťahov. Vyrovnanie sa s minulosťou nebolo

v jeho prípade módnou záležitosťou, ale slúžilo na pochopenie a spojenie individuálnych dejín s celospoločenskými dejinami. Svedčí o tom aj názov jednej jeho knihy z roku 1996, ktorú vydalo vydavateľstvo Kalligram pod názvom *Múltfaggatás és kisebbségi önértéktudat (Spytovanie minulosti a vedomie menšinovej sebahodnoty)*.

Jozef Kiss sa snažil preniknúť do hĺbky skúmanej problematiky, neostával v žiadnom prípade na povrchnom spracovaní. O kvalite jeho vedeckej práce svedčia viaceré ocenenia, ktoré mu boli udelené, či už to bola Cena Zoltána Fábryho z roku 2004, alebo Cena Milana Hodžu z roku 2013. Pri tejto príležitosti sa v pozdravnom liste poďakoval za udelenú cenu a ocenil organizovanie Dní Milana Hodžu, na ktorých sa v predchádzajúcom období sám aktívne podieľal. Súčasne poprial „všetkým veľa ďalších úspechov v prehľbovaní historického poznania a vo zveľaďovaní spoločných slovensko-maďarských historických hodnôt“.

Jozef Kiss do posledných dní svojho života pracoval na riešení vedeckých problémov, ktoré, žiaľ, ostanú nedokončené. Už si o nich spolu nepohovoríme. V našich myšlienkach však ostáva naďalej s nami. Veríme, že sa na prácu Jozefa Kissa nezabudne, lebo rozvíjal a propagoval myšlienky humanizmu, ktoré by sa mali prirodzene uplatňovať u každého jednotlivca aj v celej spoločnosti. Budeme na neho vždy s úctou spomínať.

Češť jeho pamiatke!

Norbert Kmet'